

AFRIKA

Odnose med EU in Afriko urejata [Sporazum iz Cotonouja](#) in [skupna strategija EU-Afrika](#), ki zajemata tako politične in gospodarske kot razvojne vidike. Unija si dejavno prizadeva za spodbujanje miru in varnosti v Afriki ter z Afriško unijo sodeluje v mnogih političnih dialogih, med drugim o demokraciji in človekovih pravicah. Osrednji element odnosov med Afriko in EU so postale migracije. Glavni kanal razvojnega sodelovanja EU v Afriki pa je še vedno Evropski razvojni sklad.

PRAVNA PODLAGA

- Člen 217 [Pogodbe o delovanju Evropske unije](#) (PDEU);
- Sporazum o partnerstvu med skupino afriških, karibskih in pacifiških držav (AKP) ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami (Sporazum iz Cotonouja);
- [Sporazum o trgovini, razvoju in sodelovanju](#) med Republiko Južno Afriko ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami.

SPORAZUM IZ COTONOUIJA

Odnose med EU in podsaharsko Afriko zdaj ureja Sporazum iz Cotonouja, ki določa podlago za odnose med EU in 78 državami iz skupine AKP. Južni Sudan sporazuma ni podpisal.

Odnosi med EU in AKP temeljijo na štirih konvencijah iz Loméja (1975–2000), ki vsebujejo določbe o razvojnem sodelovanju in trgovini, po katerih je 99,5 % izdelkom iz držav AKP omogočen prost dostop do evropskega trga. Loméjskim konvencijam je sledil Sporazum iz Cotonouja, ki je bil podpisan 23. junija 2000 za 20 let. Namen sporazuma je izkoreninjenje revščine s celovitejšim vključevanjem držav AKP v svetovno gospodarstvo. V dokumentu je uporabljen izraz „partnerstvo“, kar kaže na obojestransko zavezanost in odgovornost ter politični dialog, človekove pravice, demokracijo in dobro upravljanje. Izvajajo ga skupne institucije AKP-EU, to so svet ministrov, odbor veleposlanikov in skupna parlamentarna skupščina. Sporazum iz Cotonouja je bil že dvakrat revidiran, in sicer leta 2005 in 2010. Evropski parlament je soglasje k ratifikaciji revizije iz leta 2010 dal junija 2013, vendar je izrazil resne pomisleke o tistih delih sporazuma, ki ne odražajo stališč Evropskega parlamenta in vrednot Unije. Parlament je ugovarjal zlasti neobstoju izrecne klavzule o nediskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti.

Sporazum iz Cotonouja bo leta 2020 prenehal veljati in že potekajo razprave o tem, kakšen okvir naj bi uporabljali po tem. Evropska komisija je leta 2015 začela postopek

razmisleka, ki je obsegal posvetovanje s širšo javnostjo in postopek ocenjevanja. Na podlagi tega razmisleka je bilo novembra 2016 objavljeno skupno sporočilo, v katerem so opisane različne možnosti prihodnje politike. Parlament je oktobra 2016 sprejel resolucijo o prihodnjih odnosih med AKP in EU po letu 2020. Sporočilu Komisije je decembra 2017 sledil predlog za pogajalske smernice. Parlament je razpravljal o tem dokumentu v prvi polovici leta 2018 in svoje stališče izrazil v [resoluciji](#) 14. junija 2018. Ta proces je dosegel vrhunec s pogajalskim mandatom EU, sprejetim junija 2018, medtem ko so države AKP svoj mandat izdale maja. Dialog se je začel oktobra 2018 in prvi krog pogajanj je že zaključen.

SKUPNA STRATEGIJA AFRIKA-EU

Splošna politika EU do vseh 54 afriških držav je zapisana v skupni strategiji Afrika-EU. Evropski in afriški voditelji so sprejeli skupno strategijo Afrika-EU na drugem vrhu Afrika-EU v Lizboni decembra 2007. Namen strategije je bil z okrepljenim političnim partnerstvom in povečanim sodelovanjem na vseh ravneh dvigniti odnose med Afriko in EU na novo strateško raven. Njeni cilji so:

- preseči razvojno sodelovanje ter v odnosih med Afriko in EU načeti vprašanja, ki so v skupnem političnem interesu;
- preseči zgolj afriške zadeve in se učinkovito lotiti obravnave svetovnih izzivov, kot so migracije, podnebne spremembe, mir in varnost;
- podpirati prizadevanja Afrike za spodbujanje medregionalnih in vsecelinskih odzivov na te pomembne izzive;
- prizadevati si za partnerstvo, osredotočeno na ljudi, kar bi zagotovilo boljše sodelovanje afriških in evropskih državljanov.

Za uresničitev teh ciljev je bilo v skupni strategiji EU-Afrika prvotno vzpostavljenih osem tematskih partnerstev za sodelovanje. Na četrtem vrhu EU-Afrika aprila 2014 v Bruslju so voditelji držav in vlad sprejeli politično izjavo ter na rezultate osredotočen časovni načrt za obdobje 2014–2017. Na vrhu je bilo sklenjeno, da se prvotnih osem tematskih partnerstev osredotoči na pet prednostnih področij: (i) mir in varnost, (ii) demokracija, dobro upravljanje in človekove pravice, (iii) človekov razvoj, (iv) trajnost in vključujoč razvoj ter rast in vsecelinsko povezovanje, (v) svetovna in nova vprašanja. V novem okviru za sodelovanje so bile znanost, tehnologija in inovacije opredeljene kot medsektorsko vprašanje, saj naj bi prispevale k doseganju vseh drugih družbeno-gospodarskih razvojnih ciljev. Skupaj z akcijskim načrtom za boj proti nedovoljeni migraciji in trgovini z ljudmi je bila sprejeta ločena izjava o migracijah in mobilnosti, da bi se spodbudila mednarodna zaščita, bolje organizirale zakonite migracije ter okrepila povezava med migracijami in razvojem.

Novembra 2015 je v [Valletti \(Malta\) potekalo še eno srečanje na vrhu](#) med EU in Afriko, ki je bilo osredotočeno na migracije ter na katerem so sprejeli akcijski načrt iz Vallette in po katerem je začel delovati [nujni skrbniški sklad EU](#) za Afriko, vrednega 1,8 milijarde EUR, katerega namen je obravnavati temeljne vzroke nedovoljenih migracij in razseljevanja ljudi v Afriki. V skladu z novo globalno strategijo EU je Evropska komisija junija 2016 predstavila nov okvir za migracijska partnerstva s tretjimi

državami. Glede dolgoročnega financiranja je Evropska komisija septembra 2016 napovedala vzpostavitev [evropskega načrta za zunanje naložbe](#), ki vključuje nov, inovativen finančni instrument – [Evropski sklad za trajnostni razvoj](#) (EFSD).

Peto srečanje na [vrhu med EU in Afriko](#) je potekalo v Slonokoščeni obali novembra 2017 in je bilo osredotočeno na vlaganje v mlade. Za obe partnerici je to osrednje vprašanje, saj je 60 % afriškega prebivalstva mlajšega od 25 let. V okviru priprav na ta dogodek sta Evropska komisija in visoka predstavnica/podpredsednica maja 2017 objavili skupno sporočilo o [novem zagonu partnerstva med Afriko in EU](#). Evropski parlament je poleg tega gostil konferenco na visoki ravni, s katero je pred srečanjem na vrhu želel spodbuditi svojo vizijo novega partnerstva in kjer so se politični voditelji ter odločevalci iz EU in Afrike zbrali, da bi razpravljali o miru in varnosti, gospodarski rasti, migracijah in mladih. Na srečanju na vrhu so evropski in afriški voditelji sprejeli [skupno izjavo o skupnih prednostnih nalogah partnerstva med EU in Afriko](#) na štirih področjih; (i) gospodarske priložnosti za mlade, (ii) mir in varnost, (iii) mobilnost in migracije in (iv) sodelovanje in upravljanje. Obsodili so tudi nečloveško ravnanje z migranti in begunci v Libiji in sprejeli [skupno izjavo](#) o tem vprašanju.

RAZVOJNO SODELOVANJE

EU je še vedno največja donatorica Afriki, razvojno sodelovanje pa poteka prek različnih finančnih instrumentov. Najpomembnejši je Evropski razvojni sklad, ki temelji na Sporazumu iz Cotonouja in se ne financira iz skupnega proračuna EU (glej ločen dokument [\(5.3.1\)](#) o razvoju). Ta finančna struktura bi se lahko spremenila zaradi pogajanj o novem večletnem finančnem okviru EU za obdobje 2021–2028 (glej ločeno poglavje [\(1.4.3\)](#) o tem vprašanju), ki so se začela v letu 2018 in naj bi se zaključila proti koncu leta 2019 ali v začetku leta 2020. Proračun enajstega evropskega razvojnega sklada znaša 29,1 milijarde EUR: od tega 24,3 milijarde EUR za programe nacionalnega in regionalnega sodelovanja, 3,6 milijarde EUR za sodelovanje znotraj držav AKP in 1,1 milijarde EUR za sklad za spodbujanje naložb v državah AKP, ki ga upravlja Evropska investicijska banka.

Evropski razvojni sklad zajema vse afriške države, ki so podpisnice Sporazuma iz Cotonouja, razen Južne Afrike. Njena sredstva za sodelovanje namreč prihajajo iz instrumenta EU za razvojno sodelovanje, ki je del skupnega proračuna EU. Tudi novi instrument za razvojno sodelovanje za obdobje 2014–2020 dodeljuje 845 milijonov EUR za vseafriški program (PANAF), ki je bil vzpostavljen za financiranje skupne strategije EU-Afrika ter celinskih in medcelinskih dejavnosti.

Drugi finančni instrumenti, povezani z Afriko, so evropski instrument sosedstva za severno Afriko, tematski programi v okviru instrumenta za razvojno sodelovanje („globalne javne dobrine in izzivi“ ter „civilna družba in lokalni organi“) ter evropski instrument za demokracijo in človekove pravice (EIDHR).

Številne afriške države v Severni Afriki, na Afriškem rogu ter na območju Sahela in Čadskega jezera pa so pridobile tudi z nedavno ustanovljenim nujnim skrbniškim skladom EU za Afriko. Od ustanovitve sklada se je skupni znesek, ki je na voljo za te tri regije, povečal na skoraj 3,6 milijarde EUR.

TRGOVINSKI ODNOSI

Glavni instrument za spodbujanje trgovine med EU in afriškimi regijami so trgovinske ureditve, združljive s sistemom Svetovne trgovinske organizacije, namreč sporazumi o gospodarskem partnerstvu. Pogajanja zanje, ki so se začela leta 2002, pa so se izkazala za težavna in jih ni bilo mogoče zaključiti do leta 2008, kot je bilo predvideno. EU je zato sprejela uredbo o dostopu do trga, da bi začasno uredila dostop do trga do leta 2014. Akt je bil nato podaljšan (glej ločeno poglavje o trgovinskih režimih, ki se uporabljajo za države v razvoju).

Stanje glede sporazumov o gospodarskem partnerstvu je zaenkrat takšno:

- Zahodna Afrika – pogajanja na tehnični ravni med EU in 16 zahodnoafriškimi državami so se zaključila februarja 2014. Besedilo je bilo parafirano 30. junija, 10. julija 2014 pa so vodje držav Gospodarske skupnosti zahodnoafriških držav (ECOWAS) podprli podpis sporazuma o gospodarskem partnerstvu. Podpisovanje še vedno poteka, Nigerija pa zavrača podpis sporazuma.
- Osrednja Afrika – edina država, ki je januarja 2009 podpisala začasni sporazum o gospodarskem partnerstvu za osrednjo Afriko, je bil Kamerun. Evropski parlament je soglasje k sporazumu dal junija 2013, kamerunski parlament pa je ratifikacijo odobril julija 2014. Sporazum se v Kamerunu začasno uporablja od avgusta 2014.
- Vzhodna in južna Afrika – leta 2009 so začasni sporazum o gospodarskem partnerstvu podpisale štiri države v tej regiji: Mauritius, Sejšeli, Zimbabve in Madagaskar. Sporazum se začasno uporablja od maja 2012, Parlament pa je januarja 2013 dal soglasje k njegovi ratifikaciji. Pogajanja o celovitem regionalnem sporazumu o gospodarskem partnerstvu še vedno potekajo.
- Vzhodnoafriška skupnost – 16. oktobra 2014 je bil sklenjen celovit regionalni sporazum o gospodarskem partnerstvu med EU ter Burundijem, Ruando, Tanzanijo, Kenijo in Ugando. Do septembra 2016 pa sta sporazum podpisali samo Kenija in Ruanda.
- Južnoafriška razvojna skupnost – 15. julija 2014 so bila uspešno sklenjena pogajanja o sporazumu o gospodarskem partnerstvu med Bocvano, Lesotom, Južno Afriko, Esvatinijem (Svazijem) in Mozambikom na eni strani ter EU na drugi. Trgovinske določbe iz sporazuma o trgovini, razvoju in sodelovanju med EU in Južno Afriko iz leta 1999 se bodo nadomestile z določbami iz regionalnega sporazuma o gospodarskem partnerstvu. EU in države Južnoafriške razvojne skupnosti so sporazum o gospodarskem partnerstvu popisale junija 2016 v Bocvani, začasno pa se je začel izvajati oktobra 2016 za vse države razen Mozambika, za katerega se je začel uporabljati začasno februarja 2018.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament ima stalne medparlamentarne delegacije za odnose za afriškimi državami in institucijami. Glavni organ, s katerim Parlament sodeluje v teh zadevah, je [skupna parlamentarna skupščina AKP-EU](#), ki ima ključno vlogo pri krepitvi odnosov med EU

in partnericami AKP ter se sestane dvakrat letno. Zadnje srečanje je bilo marca 2019 v Bukarešti (Romunija), naslednje pa bo decembra 2019 v Kigaliju (Ruanda).

Parlament je oblike parlamentarnega sodelovanja z Afriško unijo razvil tudi z [delegacijo za odnose z vseafriškim parlamentom](#), ki je bila oblikovana leta 2009. Parlament in vseafriški parlament zagotavljata demokratični nadzor nad izvajanjem skupne strategije Afrika-EU. Zadnje srečanje je potekalo od 16. do 18. maja 2018 v Midrandu (Južna Afrika). Tudi Evropski parlament in [Južna Afrika](#) ohranjata tesne dvostranske parlamentarne odnose, ki jih je še dodatno okrepilo [strateško partnerstvo med EU in Južno Afriko](#) (2007), edino dvostransko strateško partnerstvo EU z afriško državo. Zadnje medparlamentarno srečanje je potekalo oktobra in novembra 2018 v Cape Townu v Južni Afriki. Poleg tega je Odbor za razvoj 16. novembra 2017 sprejel [resolucijo o strategiji EU-Afrika](#) pred prihodnjim vrhom EU-Afrika novembra 2017.

Gonzalo Urbina Treviño
11/2019

